

ВИСШ СЪДЕБЕН СЪВЕТ	
Регистрационен индекс	Дата
BCC 6154	12-11-2019

До Прокурорската колегия
на Висшия съдебен съвет
на Република България

Уважаеми дами и господа,

Уважаема г-жо Гяурова – Вегертседер,

Като благодаря за въпросите, поставени от Българския институт за правни инициативи съгласно чл.50, ал.1 от Наредба №1/09.02.2017г. на ВСС в рамките на процедурата за избор на Административен ръководител – окръжен прокурор на Окръжна прокуратура – В.Търново, бих искал да дам следните отговори в определена от запитването последователност:

1. Принципно съм привърженик на присъствието в закона на колкото се може по-малко разпоредби, които императивно ограничават възможността на съда на собствено основание да прецени какво наказание и в какъв размер следва да бъде наложено на виновните лица. За мен същественият проблем при института на съкратеното съдебно следствие е не в относимите към въпроса текстове на НПК, а по-скоро в недостатъците на същите в НК. В негласно нарушение на чл.36 и 54 от НК, с разпоредбата на чл.58а, ал.2 от НК по същество се лишава съдът от правото да наложи едно справедливо наказание на извършеното тежко престъпление, което в редица случаи напълно основателно предизвиква общественото негодувание от очевидно несъразмерни на обществената опасност на деянието и деета наказания. В някои случаи това разминаване е дори фрапиращо, особено когато съпричастността в извършването на едно тежко умишлено деяние на подсъдимия е безспорно доказана с оглед доказателствата по делото и без неговото собствено признание. С първоначалната редакция на чл.269а от НПК от 2009г. бе направен един неуспешен опит за възстановяване на баланса в това отношение чрез изключване на определени категории престъпления от приложното поле на Глава XXVII на НК – умишленото причиняване на смърт или тежка телесна повреда, както и деянията, извършени в пияно състояние. Предвид излишно рестриктивния характер на разпоредбата, който често пъти обрича на дълги години съдебно развитие определени дела, логично тя бе отменена още през следващата година. В стремежа си да отговори на високите обществени очаквания, понастоящем законодателят вместо да поправи допуснатата преди близо десет години нормативна грешка, със ЗИДНК от октомври 2019г. направи нова, възстановявайки предишното положение на нещата. С други думи, махалото отиде в другата крайност и автоматично изключи в определени хипотези съкратеното съдебно следствие от и без друго оскъдния арсенал на българската прокуратура. Това освен че съществено затруднява работата ни като прокурори, но на моменти е в състояние дори фатално да компрометира обвинителната теза в наказателния процес. И към момента вместо един недостатък на процедурата по Глава XXVII от НК, вече са налице два.

По моему без никакви промени в чл.369а от НК, беше напълно достатъчно законодателят просто да въведе изразите „може да не наложи“ и „може да замени“ в ал.2 на

чл.58а от НК не само като белег за високо държавническо доверие в правилната и компетентна преценка на съда, но и като реверанс към усилията на прокуратурата да постига бързо и справедливо наказване на престъпниците при всяко развитие на делото.

2. Въпросът за продължаващото обучение на магистратите е изключително важен не само заради съществуващите аналогични тенденции в останалите европейски държави, но и заради факта, че отдавна е отминало времето, когато магистратите спираха своето индивидуално професионално развитие почти веднага след встъпването си в длъжност. В тази връзка изрично съм посочил в своята концепция за стратегическо управление на ОП-В.Търново, че текущото обучение на магистратите е тяхно естествено право и задължение и то следва да бъде неотменна част от процедурите по атестиране на магистратите и задължителна предпоставка за тяхното кариерно развитие. Нещо повече – периодичното участие в различни форми на професионално обучение трябва да е един от основните критерий за оценка постиженията на съответния прокурор или следовател в неговата дейност по правоприлагането или за т.нар. професионална експертиза, наред с останалите резултати от практическата му работа. Също толкова важно е обаче освен въвеждането на едно такова формално задължение, да бъде ангажирана по подходящ начин и личната мотивация на магистрата за поддържане на високо професионално ниво чрез развитие на собствените му умения и знания, което съчетано с последователното провеждане на конкурентното начало да осигури успешното кариерно развитие в правосъдната система на знаещите и можещите колеги. Именно тук виждам голямата роля на административния ръководител в този мотивационен процес, насочен към ефективно развитие на индивидуалните професионални умения на всеки един член от колектива, а не само на магистратите.

Що се отнася до насоките за развитие и обогатяване професионалната компетентност на моите колеги, мисля, че те следва да бъдат определени по метода на обратната връзка от самите тях. Бих си позволил в тази насока само да маркирам като препоръчителни области за поддържащо обучение международно правното сътрудничество, материалното наказателно право, текущата съдебна практика, владеенето на поне един чужд език, формирането на практически знания и умения по компютърни технологии, и т.н.

3. Намирам този въпрос за особено актуален, тъй като проблемът с професионалното „прегаряне“ или с т. нар. burnout ефект, става все по-очевиден при магистратите, които несъмнено изпитват негативно влияние от естеството на своята професия. Симптомите на това състояние, за съжаление, могат лесно да бъдат забелязани у българските прокурори, най-вече в силно натоварените органи на съдебната власт и там, където съществува значителен недокомплект на щата, както впрочем е и в ОП-В.Търново. В тази светлина е безсмислено лекуването на симптомите на стресовата болест, вместо да бъдат взети мерки за отстраняване на нейните причини. А причините за психическото напрежение у магистратите са именно множеството стресови фактори в тяхната дейност по правоприлагането, каквито са непосредственият контакт с граждани с различна степен на психическа уравновесеност и с откровено кверулантните типове, необходимостта често пъти да се извършват по няколко служебни задължения наведнъж и то със срок „незабавно“, несгодите от даваните дежурства и съпътстващите ги трудности, свързани с оперативното ръководство на разследването, понякога твърде жестоките и травмиращи подробности от

предмета на тежките дела и много други форми на психически натоварвания у магистратите, които дори не подлежат на измерване. За справяне с тези стресови фактори или поне да бъде намален техният негативен ефект, всеки от колегите намира свой начин – чрез практикуване на хоби, разходка сред природата или повече време, прекарано със семейството и приятели. Много по-добре би било обаче, ако тези терапевтични мерки бъдат въздигнати в ранг на обща, централизирана политика на държавата в грижата ѝ за нейните собствени служители от съдебната система, към които се числят не само българските магистрати, но и колегите от администрацията, също така подложени на стресово въздействие в ежедневната си работа. Аз не бих се ангажирал в рамките на настоящия отговор да определя какви трябва да са конкретните насоки и съдържанието на подобна политика, но такава несъмнено трябва да бъде приета у нас и тя примерно да включва улесняване достъпа на служителите до предоставените на правосъдната система места за отпих и възстановяване, широкото практикуване на различни форми за силотязване на колектива (тиймбилдинг), осигурено съдействие на психолози, преодоляване на формализма и ненужното дублиране на дейности в прокурорската практика и т.н. В заключение по въпроса може да се добави единствено, че формирането на такава анти-стрес политика е още по-необходима относно административните ръководители в нашата система, които освен неблагоприятните фактори от обикновената дейност по правоприлагането, търпят и по-сериозни, специфични стресови въздействия, свързани с организацията и управлението на правосъдната дейност.

4. По мое скромно мнение пълноценното междуинституционално взаимодействие на прокуратурата изисква съответна степен на сътрудничество и с неправителствения сектор. От една страна, то би подпомогнало значително противодействието на престъпленията и укрепване на законността, което е наша обща и основна задача. На следващо място, ползотворните взаимоотношения със структурите на гражданското общество биха допринесли за по-голяма прозрачност и откритост в действията на ПРБ, а оттам – и за по-висок авторитет като цяло на правосъдната система. За това в случаите, когато едно такова сътрудничество е в рамките на законоустановеното, подпомага по подходящ начин дейността на органите на съдебната власт и е от полза за гражданите, аз бих го приветствал и използвал за популяризиране работата на прокуратурата и за постигане на по-голяма ефективност в борбата с престъпността. Потенциални сфери на взаимодействие с неправителствените организации виждам в реализирането на различни програми за повишаване правната култура и правосъзнанието на гражданите, в укрепване институционалното доверие на обществото чрез инициативи за по-голяма прозрачност в сектор „Правосъдие“, в осъществяването на проекти за изследвания по практически въпроси на съдебната власт или за проучване на общественото мнение, и т.н. При всички положения проактивното партньорство с неправителствения сектор би повишило взаимно ефективността в работата както на органите на съдебната власт, така и на самите неправителствени организации, изцяло в обществен интерес.

5. За този важен въпрос съм отделил специално място в раздели 2 и 12 от част IV на изготвената от мен Концепция за стратегическо управление на ОП-В.Търново. Преди обаче да изложа накратко вижданията си по темата, бих искал да направя известни терминологични уточнения. Понятието „външен натиск“ като форма на негативно въздействие върху магистратите поначало не може да бъде регламентиран нито законово,

ните в съществуващата практика. Ето защо производният термин „нерегламентиран външен натиск“ приемам за излишно повторение относно неправомерното влияние в съдебната система, при условие, че регламентиран такъв няма. По същия начин носещият определено негативен заряд израз „командно-административен натиск“ не следва да бъде приеман или допускан в каквато и да било степен, с оглед на което той по дефиниция е винаги прекомерен, освен ако не става дума за особено тежки хипотези на йерархична доминация на границата с престъплението. По същия вътрешно противоречив начин трябва да се разглежда и определението „нерегламентиран командно-административен натиск“, тъй като регламентиран такъв принципно е недопустим от закона.

С дотук изложеното бих искал само да подчертая едно – че поначало външният и командно-административният натиск са еднакво неприемливи и не могат, а и не бива да намират място в прокурорската практика. Тази принципа постановка не само отговаря на личното ми убеждение по въпроса, но и следва изрично от текста на закона - ЗСВ и НПК. Затова една от основните задачи на окръжния прокурор е осигуряването на професионална среда, в която прокурорите да работят обективно и безпристрастно като техните решения и действия се базират единствено на вътрешното им убеждение, закона и материалите по преписката или делото. Именно административният ръководител е законово и морално задължен да предотвратява всяка форма на нерегламентирана намеса в работата на прокуратурата от страна на трети лица или на каквито и да било други фактори (икономически, политически, емоционални и пр.), и по този начин да гарантира реално нейната независимост и безпристрастност. Още повече такъв натиск следва да бъде осуетен, когато той идва „отвътре“ в системата, от страна на по-горните звена и прокурори или от самия административен ръководител - чрез механизма на самоограничаването. След промените в ЗСВ през 2016г. тази роля на окръжния прокурор е доста облекчена с отпадане принципа на централизация в ПРБ като субординирана структура, по силата на което прокурорите вече са подчинени единствено на своя административен ръководител и не могат да бъдат ограничавани в своето вътрешно убеждение по какъвто и да било начин от горестоящите органи или длъжности. Това, естествено, не се отнася за контролно-ревизионните и методически правомощия на горните звена по ЗСВ и НПК. Казано по друг начин, от три години насам законът е ограничил субординацията на българските прокурори до организационна подчиненост на административния ръководител на съответното звено, без да засяга процесуалният контрол на горестоящите прокурори по конкретни дела и преписки. При наличието на този изричен законов регламент административният ръководител се явява надежден гарант за негово спазване, който трябва да реагира незабавно във всички известни му случаи на оказване на натиск върху ръководените от него прокурори, независимо дали той идва отвън или от самата система на ПРБ и дали е прекомерен или не.

Като изразявам още веднъж своята признателност за проявения от Българския институт за правни инициативи интерес, се надявам успешно и обстойно да съм изложил своите виждания по зададените въпроси!

11.11.2019г.
Гр.В.Търново

С уважение:
(прокурор-Мирослав Овчаров)